

Soortenrijke sterke dijken bij Waterschap Rivierenland

WOW Webinar 31-10-2025

Jaap Bronsveld

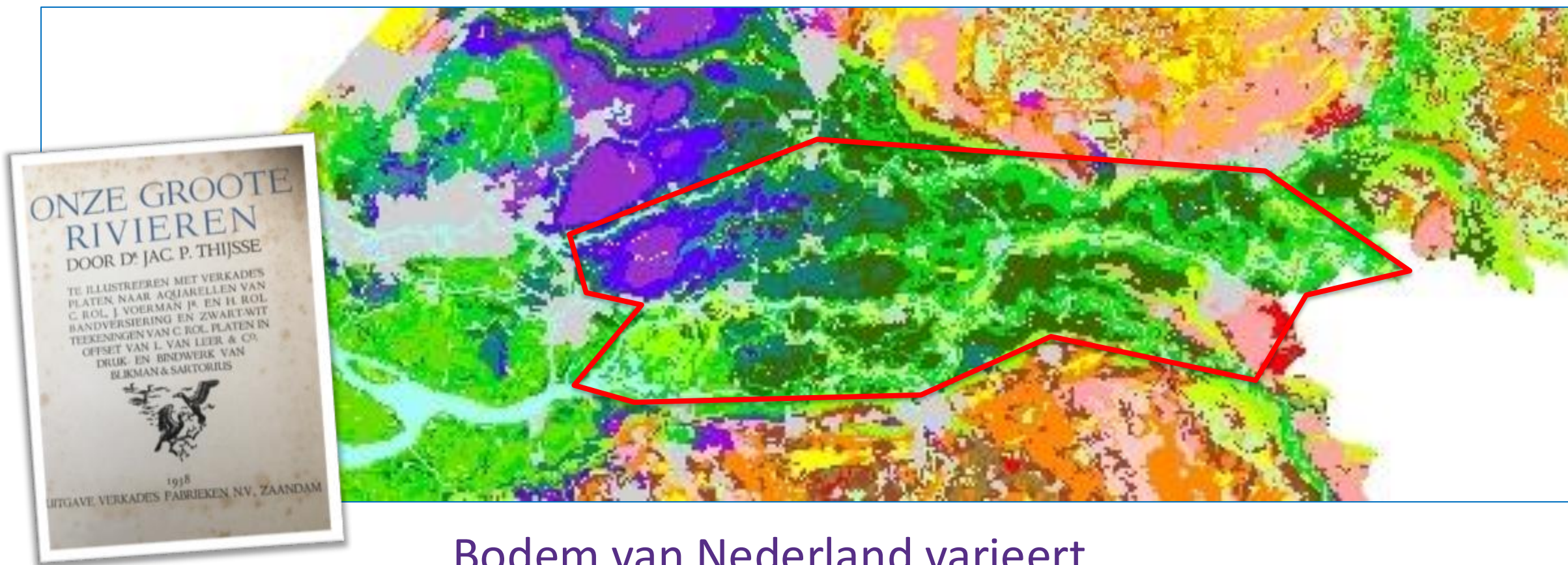

Inhoud

- Soortenrijke dijken: hoe krijgen we ze?
- Biodiversiteit: wat kunnen we doen voor de insecten?
- Beheerkeuzes soortenrijke dijken?

Hoe krijgen we soortenrijke dijken?

Bodem van Nederland varieert,
opbouw van waterkeringen ook.

sterke dijken
schoon water

Hoe krijgen we soortenrijke dijken?

Rust
Reinheid
Regelmaat

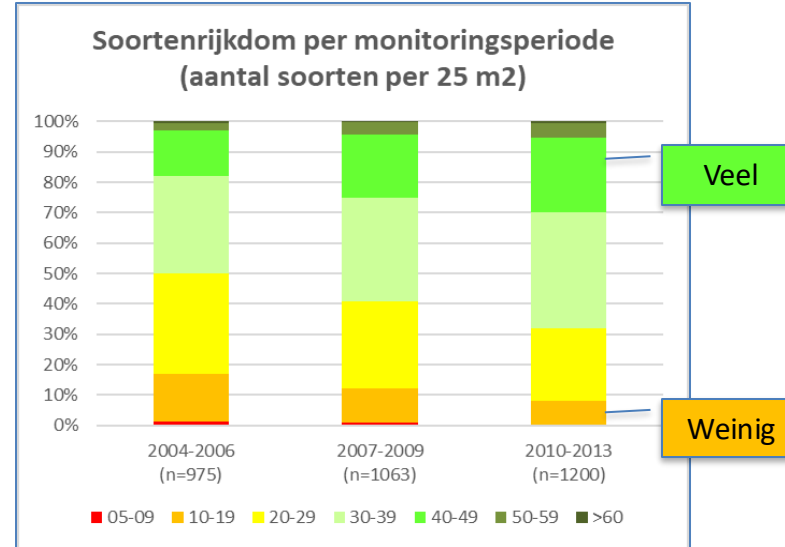

Relatieve soortenrijkdom

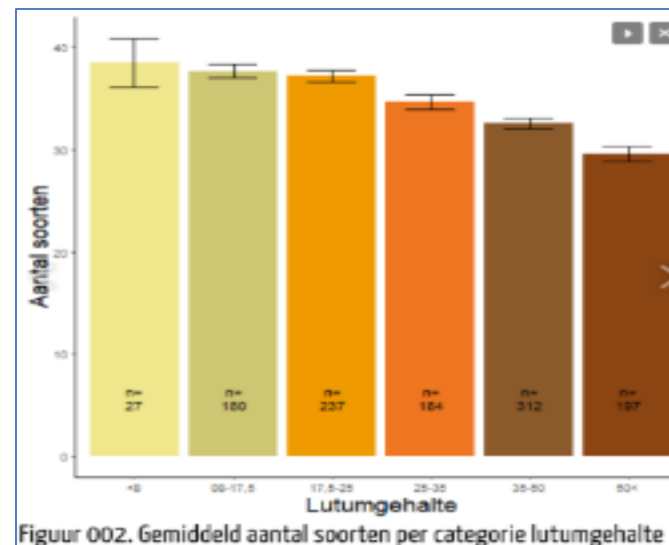

Verschralen = verrijken !?

WSRL Toename soortenrijkdom 2004-2013

Liebrand, monitoringsprogramma waterkeringen

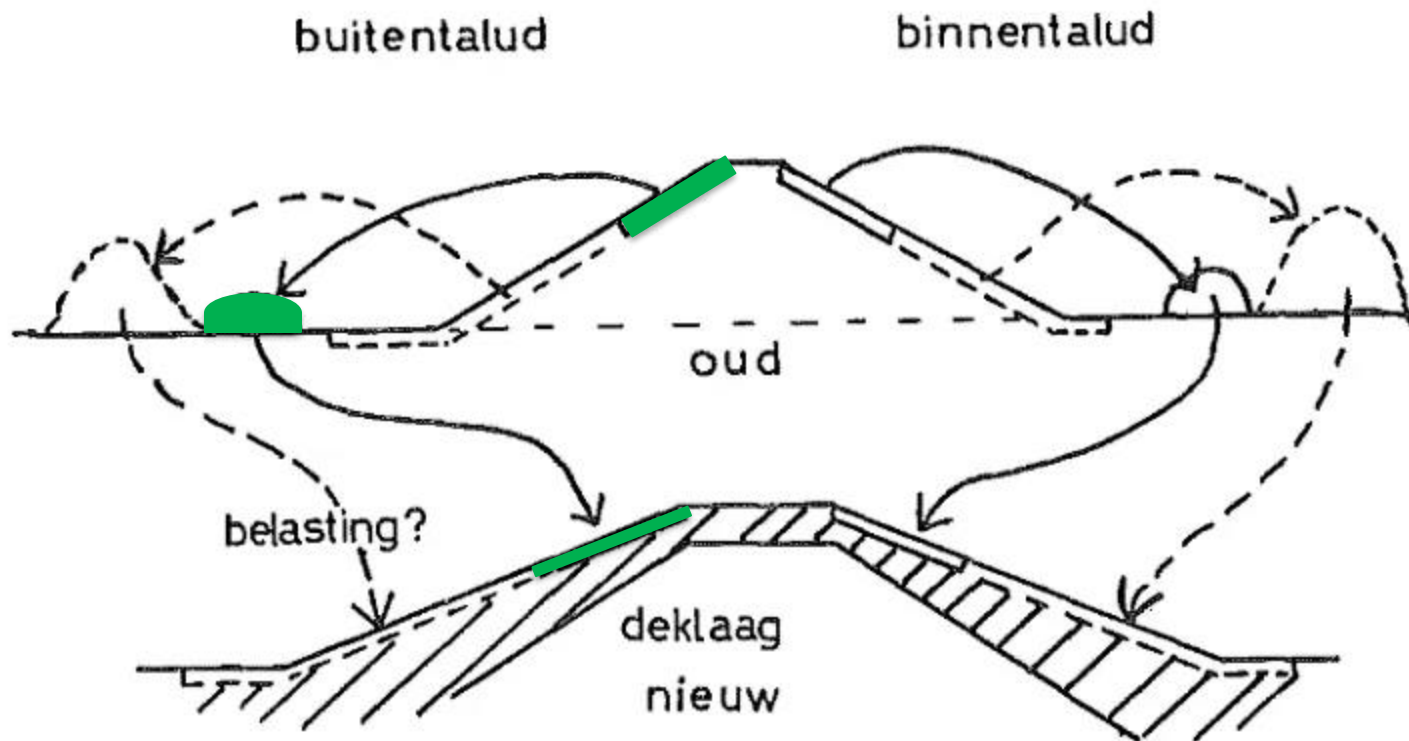
sterke dijken
schoon water

“Waargenomen 997 individuele bijen, verdeeld over 79 soorten, 14 Rode Lijstsoorten, zoals de knautiabij, de rode koekoekshommel, de weidebij en de daarop parasiterende bonte wespbij.” (Swinkels, 2020)

Bron: Swinkels e.a., 2020, De dijk als habitat voor bloemen en wilde bijen, De Levende Natuur 121nr 3 96-101

Hoe krijgen we soortenrijke dijken?

Figuur 7. Hergebruik van de oorspronkelijke bovengrond in de top laag van het verbeterde dijktalud.

[Bron: Grondbalans, aanlegvarianten en depots | Handreiking Grasbekleding](#)

Bron: Fliervoet, 1992
Aanleg en beheer van grasland op rivierdijken

sterke dijken
schoon water

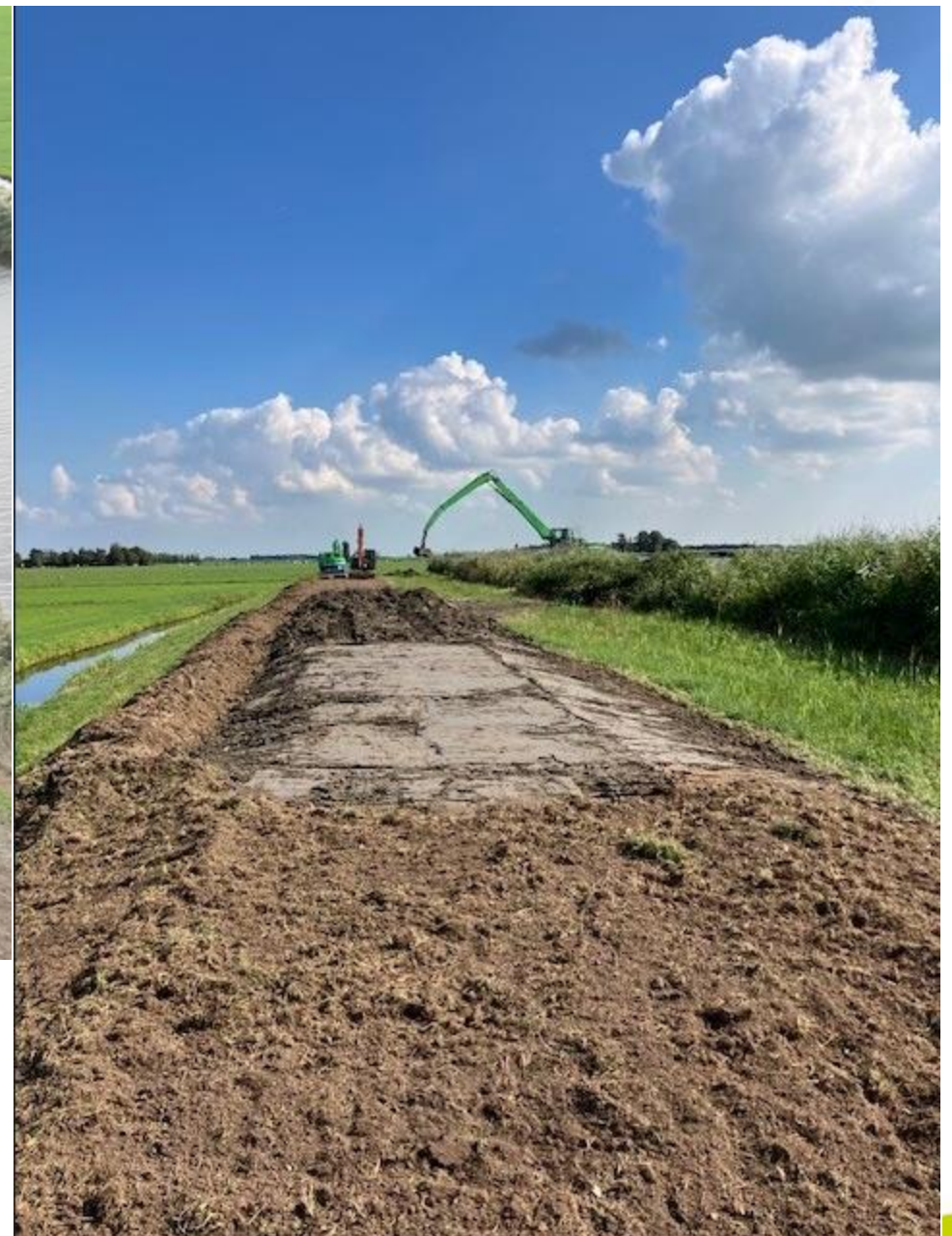

roven

'depot'

ophogen

terugzetten
&
inzaaien

schoon water

Diversiteitsdilemma

Wat is een beeld van soortenrijkdom?

Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Giethoorn#/media/Bestand:De_varende_kruidenier_in_de_Giethoornse_gracht_aan_het_werk_-_Giethoorn_-_20396071_-_RCE.jpg

Bron: <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/nick-jaagde-toeristen-zijn-tuin-in-giethoorn-uit-ze-zaten-hier-te-picknicken/>

sterke dijken
schoon water

Poll 1

Kiest u bij een zaaiplan voor de:

- kieskeurige specialisten

of voor de

- kansrijke middenklasser?

“Kwaliteit zaad:

- Het zaad mag niet zijn bewerkt met stoffen die schadelijk kunnen zijn voor insecten.*
- Het zaad moet planten opleveren die fertiel zijn: met meeldraden en stampers, voor zover dat bij die soort hoort.*
- Het gebruikte zaad van het kruidenrijke mengsel dient van Nederlands autochtoon materiaal te zijn.”*

[Aanbevelingen aanleg | Handreiking Grasbekleding](#)

Één baan

sterke dijken
schoon water

D1 (weide)	D2_(hooi)
40% Engels raaigras (voedertype)	10% Engels raaigras
25% Veldbeemdgras	30% Veldbeemdgras
15% Roodzwenk – fijn	30% Roodzwenk – fijn
10% Roodzwenk – fors	30% Roodzwenk – fors
10% Witte klaver	

Dijken Basis Grassen	
DBG	
Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam
<i>Agrostis capillaris</i>	Gewoon struisgras
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Gewoon reukgras
<i>Arrhenatherum elatius</i>	Glanshaver
<i>Cynosurus cristatus</i>	Kamgras
<i>Festuca rubra</i>	Rood zwenkgras*
<i>Lolium perenne</i>	Engels raaigras*
<i>Poa pratensis subsp. pratensis</i>	Veldbeemdgras*
<i>Poa trivialis</i>	Ruw beemdgras
<i>Trifolium repens CV</i>	Witte klaver cultuurvorm*
<i>Trisetum flavescens</i>	Goudhaver
(* Oorspronkelijk D-mengsel)	

Hogere kiloprijs maar:
lagere dichtheid of vlaksgewijs.

Samenstelling door C. Liebrand &
Cruydt-Hoeck

Dijken Basis Kruiden	
DBK	
Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam
<i>Achillea millefolium</i>	Duizendblad
<i>Centaurea jacea</i>	Knoopkruid
<i>Crepis biennis</i>	Groot streepzaad
<i>Crepis capillaris</i>	Klein streepzaad
<i>Daucus carota</i>	Peen
<i>Galium mollugo subsp. erectum</i>	Glad walstro
<i>Heracleum sphondylium subsp. sphondylium</i>	Gewone berenklauw
<i>Lathyrus pratensis</i>	Veldlathyrus
<i>Leucanthemum vulgare</i>	Gewone margriet
<i>Lotus corniculatus var. corniculatus</i>	Gewone rolklaver
<i>Medicago lupulina</i>	Hopklaver
<i>Pastinaca sativa subsp. sativa</i>	Pastinaak
<i>Plantago lanceolata</i>	Smalle weegbree
<i>Prunella vulgaris</i>	Gewone brunel
<i>Ranunculus acris</i>	Scherpe boterbloem
<i>Rumex acetosa</i>	Veldzuring
<i>Scorzoneroïdes autumnalis</i>	Vertakte leeuwentand
<i>Tragopogon pratensis subsp. pratensis</i>	Gele morgenster
<i>Trifolium pratense</i>	Rode klaver
<i>Veronica chamaedrys</i>	Gewone ereprijs
<i>Vicia cracca</i>	Vogelwikke
<i>Vicia sativa subsp. angustifolia</i>	Smalle wikke

Dijken basis gras

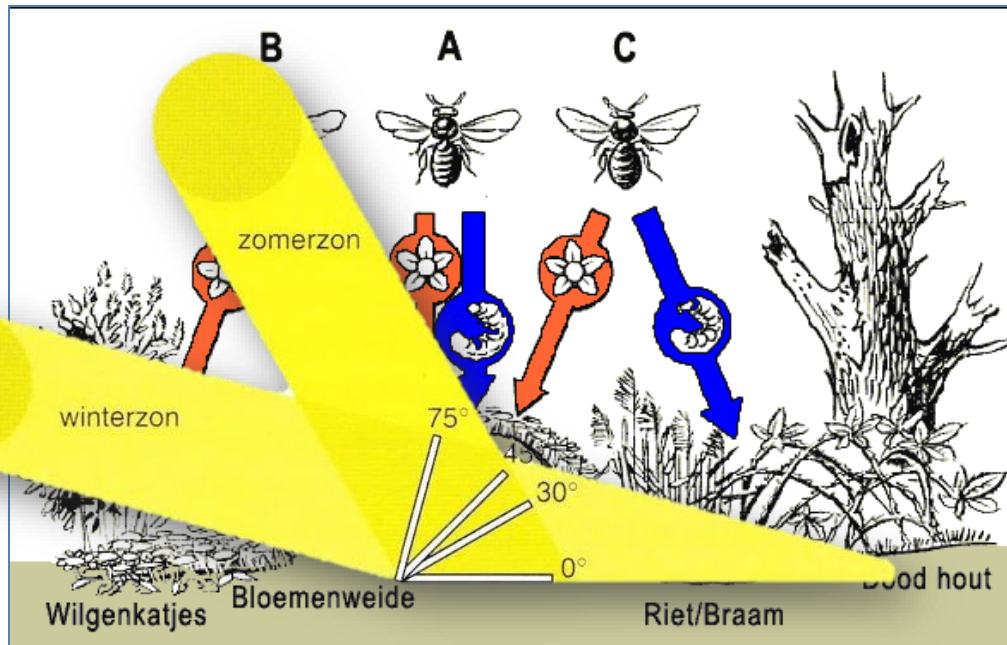
Dijken basis kruiden + hergebruik toplaag

[Video: Kruidenrijke dijk \(1\): keuzes in je zaaimengsel](#)

[Video: Kruidenrijke dijk \(2\): keuzes in je beheer](#)

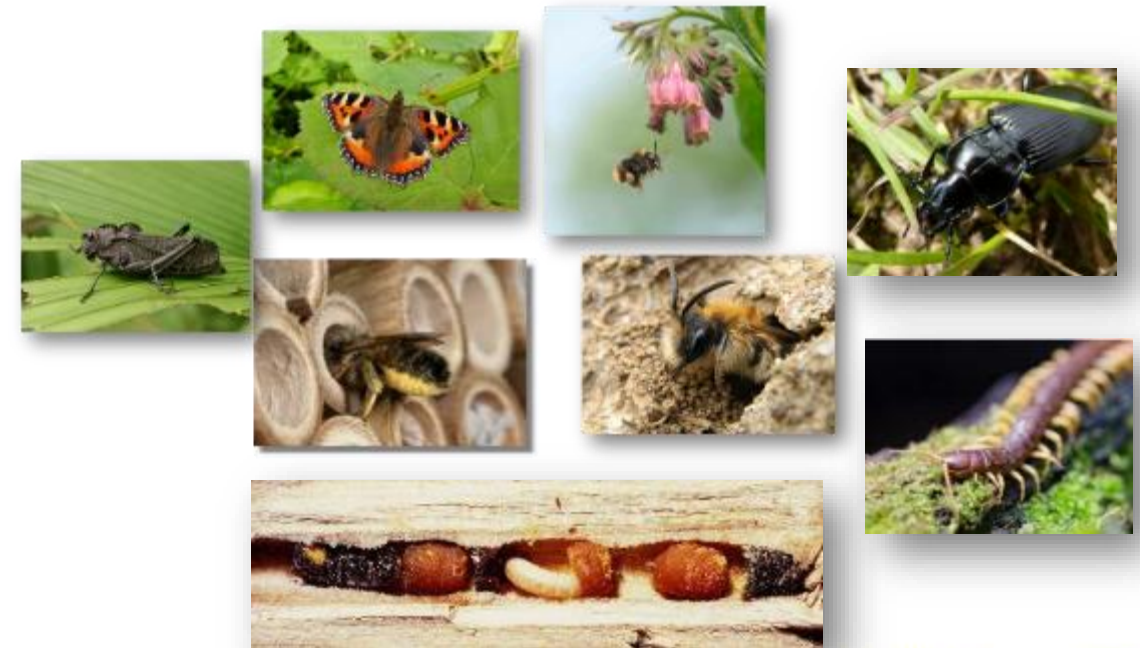
Biodiversiteit: wat zit er in voor de insecten?

- Insecten: de 4 V's: veiligheid, voedsel, voortplanting, variatie
- Stabiliteit in beheer

Bron: onbekend

Dijken: uniek leefgebied –
verbindingen – enorm areaal

sterke dijken
schoon water

'Overhoeken' en bermstroken

Aanliggend gebied

Talud + 4 meter
onderhoudspad

Bermstrook
faseren

sterke dijken
schoon water

Faseren

Sinusbeheer op de Assendelverzeedijk (Bron: Anthonie Stip)

Poll 2

Welke vorm van gefaseerd maaien zou u kiezen?

1. Maaien in rechte stroken van het talud (kies 'stroken')
2. Maaien 'golvend' van het talud (kies 'golvend')
3. Maaien binnen- en buitenzijde als fasen (kies 'binnen/buiten')
4. Maaien in blokken van ca. 300 meter afwisselend per talud (kies 'blokken')

- Staand gewas
- Draaisporen
- Enz.

Keuzes maken

Bron: www.groen7.nl

sterke dijken
schoon water

Beheren = keuzes maken

- Afweging: veiligheid - schade grasmat - biodiversiteit- uitvoering – uitstoot – kosten – belangen - ...

Sinusbeheer op de Assendelverzeedijk (Bron: Anthonie Stip)

ke dijken
schoon water

sterkte

+

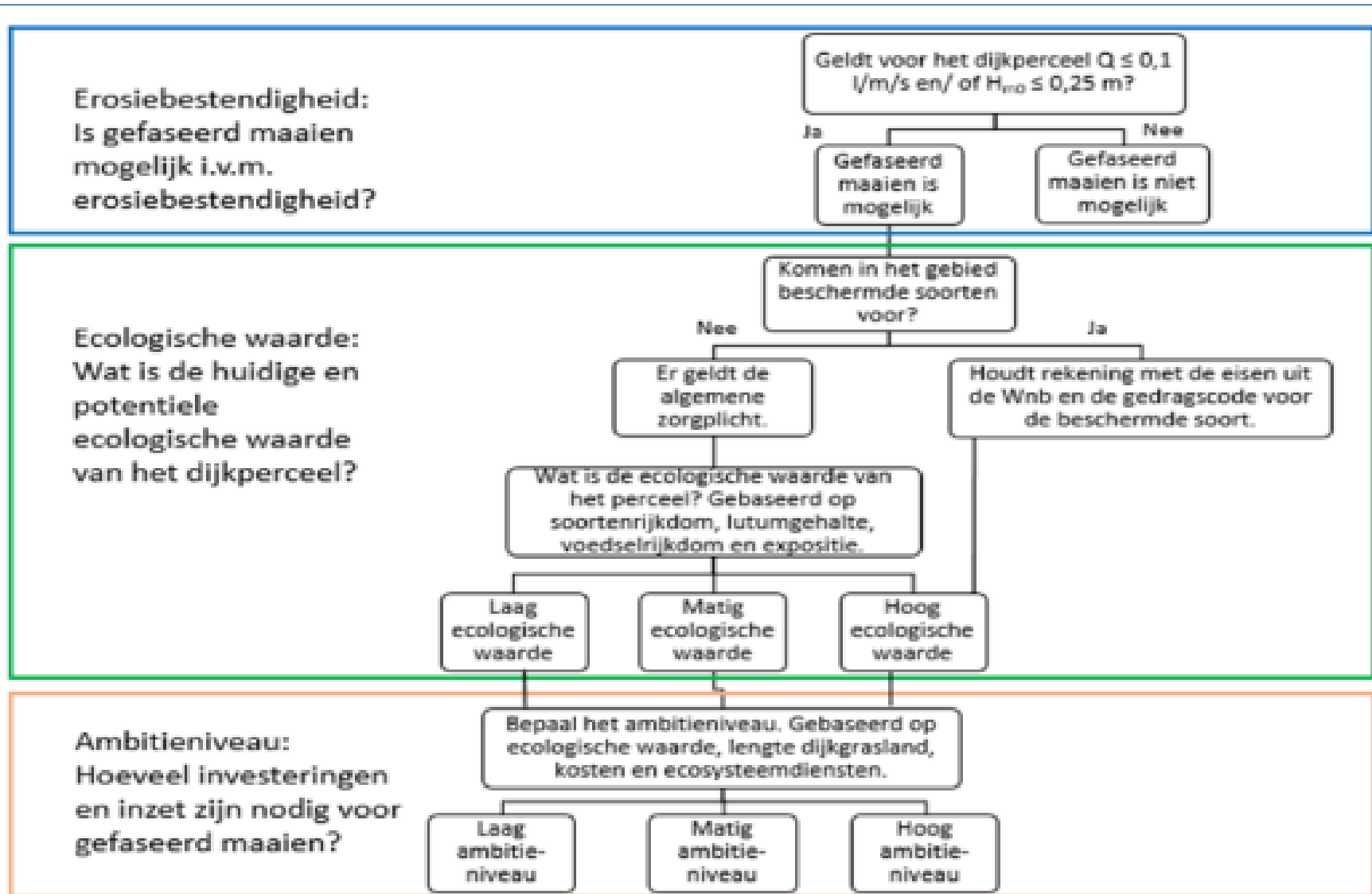
ecologie

+

ambitie

=

beheer

Dank u!

